

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Digitální učební materiál

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Arnošt Lustig
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_02_06
Pořadí DUMu v sadě	6
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Lucie Škvařilová
Datum vytvoření	2. 3. 2013
Jméno autora	Mgr. Lucie Škvařilová
e-mailový kontakt na autora	skvarilova@gymjev.cz
Ročník studia	4. ročník
Předmět nebo tematická oblast	český jazyka a literatura
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Pracovní list s životopisem autora a texty z knihy Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou. Inovace: využití ICT, mediální technika.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Arnošt Lustig (1926 – 2011)

- narodil se v Praze, v patnácti letech musel opustit školu, protože byl Žid, o rok později byl poslán do Terezína, prošel Osvětimí, Buchenwaldem, v roce 1945 uprchl z transportu vězňů a skrýval se v Praze
- po válce působil jako novinář, žil v Izraeli, po roce 1968 emigroval do USA, kde získal místo na Washingtonské univerzitě

Autor: [Arnost Lustig a Marketa Malisova -1.jpg](#): [Jiří Nedorost](#), licence CC, (cit. 1-3-2013)

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Arnost Lustig a Marketa Malisova -1 cropped.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Arnost_Lustig_a_Marketa_Malisova_-1_cropped.jpg)

znaky tvorby:

- tvorba byla ovlivněna drastickými zážitky z koncentračního tábora a pronásledováním Židů za druhé světové války
- zobrazuje hrdiny v mezních situacích v životě, jejich morální, duchovní přerod – změnu psychiky lidí vytržených z přirozeného prostředí
- atmosféra neustálého napětí a strachu
- vyprávění je v kontrastu s obsahem – zobrazuje je jako zdánlivě všední, obyčejné události, ve skutečnosti se však jedná o velmi vyhocené situace
- často zobrazuje jako hlavní postavy ženy, jejich hrdinství kontrastuje se zbabělostí mužů

Nemilovaná. Z deníku Perly Sch. Démanty noci

Dita Saxová

- novela
- příběh Židovky, která přežila koncentrační tábor, to jí vzalo všechny iluze o životě, stále se trápí vzpomínkami, není schopna se začlenit do normálního života, navázat vztah, není schopna se zbavit svého traumatu, překonat prázdnotu
- nepomáhá jí ani emigrace, nakonec zvolí dobrovolnou smrt

Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou

- novela
- zfilmována Antonínem Moskalykem (1965)
- vychází ze dvou skutečných událostí
- 1. 1943 Němci zajali na Sicílii židovské podnikatele, kteří se s americkou armádou chtěli dostat ke svým majetkům ve střední Evropě – Němci je chtěli vyměnit za důstojníky, k výměně však

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

nedošlo, ale Němci z obchodníků postupně vytáhli celý jejich majetek

- 2. herečka, která šla do plynové komory, vytrhla vojákovu zbraň a zastřelila dva německé vojáky
- novela vypráví o těchto obchodnících v čele s HERMANEM COHENEM, který si na jednom nádraží vyžádal jako společníci KATEŘINU
- Němci stále vydírají Židy a protahují jejich vydání, stále jim slibují propuštění, nakonec je vedou do plynu (ale tvrdí jim, že to je pouze nutná dezinfekce), jediná Kateřina už během jejich neustálého převážení na různá místa začíná tušit, že se nikdy nezachrání

„Odvedle z tábora sem přicházel kouř černější než soumrak, valil se vlna za vlnou a podivně páchl. Kateřina Horovitzová si ucpávala nos celou tu chvíli, co pan Brenske mluvil, měla neustále týž vtíravý dojem, jako by kouř nevycházel z komínů v táboře, ale přímo z jeho úst. Popírala v jednom kuse sama sobě, co už věděla možná z domova a co tušila z náznaků krejčího, jako by se taková pravda přičila i chápání těch, co byli postiženi. Co se to tam vedle pálilo? Jaké to byly látky a kolik jich bylo? Co to jen připomínalo spálenou kůži a tuk, co to mohlo být? Bránila se v duchu důsledkům svého tušení.“¹

- Kateřina se vzbouří, pochopila podvod, zastřelí důstojníka, jiného zraní
- její vzpoura je postavena do kontrastu k pasivitě ostatních – jeden z Židů dokonce pomáhá Němcům
- kompozice:
  - o hluboká psychologická analýza
  - o věcný styl
  - o prolínání úhlů pohledu
  - o napětí, čtenář dávno ví, co se chystá, oběti stále bláhově věří
  - o opakující se motivy – Osvětim (místo, kde příběh začíná, kam se skupina vrací kvůli svatbě, místo, kde všichni umírají), krejčí (v úvodu bere míru na šaty, v závěru pomáhá zneškodnit Kateřininu vzpouru), rabín Dajem (oddává Kateřinu, současně obsluhuje pece, v nichž Kateřina i ostatní v závěru končí)

¹ Lustig, A. *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*. Praha: Mladá fronta 1990. ISBN 80-204-0199-7. Str. 54.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

„Ne vítr...popel...budete opravdu už asi pryč,“ a zase to skryl kašlem, takže ani pan Brenske, ani voják, ani pan Herman Cohen nerozuměli, ale Kateřina Horovitzová – právě tak jako prve – když sečetla to, co znala už z domova a co viděla tady – v tom ledacos zaslechla.

Jeho oči opakovaly jen něco, co s jeho prací už nesouviselo, že tento popel bude nezničitelný a nesmazatelný, neshoří, protože už je sám zbytkem ohně, nezledoví, jen se promísí se sněhem a ledem, a nevyschne žářem slunce, protože už nelze vyschnout nad popel, nikdo z živých mu nebude moci nikam utéci, bude obsažen v mléku, které budou pít ještě nenarozená batolata, i v prsu, který jim jejich matky podají (...) a kdo si napříště položí dotaz, z jakých látek je vzduch, který dýchá, bude povinen vzít v potaz tento popel, bude obsažen v knihách, jež nejsou napsány, v končinách, kam ještě nevkročila lidská noha, nikdo se ho nezbaví, bude to dotěrný i laskavý popel z mrtvých, kteří zahynuli bez viny.

(...) Neslyšela krejčího, jak v duchu říkal, že rovněž plíce pana Brenskeho i hrud' pana Hermana Cohena i prsa jí samé a také plíce četaře Emericha Volgeltanze jsou plny tohoto popela, ale že ona více než oni vdechuje popel svých šesti sester a matky i otce i děda a nesmí to vědět ve slovech, jen z četby v jeho očích. Jsou, budou a zůstanou tímto popelem poznamenání.

Lustig, A. *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*. Praha: Mladá fronta 1990. ISBN 80-204-0199-7. Str. 47 – 48.

Úkol 1: Určete vyprávěcí formu díla.

.....

.....

.....

Úkol 2: Charakterizujte jazyk úryvku:

.....

.....

.....

Úkol 3: Vysvětlete symboliku motivu popela – doložte v textu:

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

„Pan Brenske nahlédl do několika oddělení a stoupl si tak, že Kateřina Horovitzová viděla, jaký udělal smutný obličej. Neviděla však jeho ruku, kterou dal pokyn strážím, aby zakročily. Stalo se to uprostřed křiku Rappaporta-Liebena, že i tato loď je šalba a klam a že se na ni nikdy nedostanou, protože jinak by tu vlak tak dlouho nestál, a že nevěří ani tomuto vlaku. Když Rappaport-Lieben křičel, že zažil jiné Německo a že doufá, že i po jeho smrti se Německo pozvedne a očistí z tohoto smetí a že ti, co mu vládnou, jsou zločinci, víčka pana Bedřicha Brenskeho se s nechutí přivřela, strážníci vytáhli své pistole a Rappaporta-Liebena zastřelili. Nato se rozestřelo ticho a pan Brenske řekl Hermanu Cohenovi nahlas, aby to všichni slyšeli: „Lituji, že se to stalo, nedal jsem k tomu ani patřičný rozkaz, viděli jste sami, že jsem ani nestačil zakročit.“

Lustig, A. *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*. Praha: Mladá fronta 1990. ISBN 80-204-0199-7. Str. 106-107.

Úkol 6: Najděte v textu místa, z nichž lze usoudit, že Brenske Židům lže:

.....

.....

.....

Úkol 7: Doložte v textu, co odhalil Rappaport-Lieben, a vysvětlete, proč musel být odstraněn:

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

„Nebyl na tento úder zdaleka připraven, oslepenýma očima plnýma slz, vzdáleně pocítil, jak Kateřina Horovitzová vytrhla z jeho otevřeného pouzdra pistoli. Když sem dohmátl rukama, byla už zbraň venku a vystřelila mu do břicha, svalil se k zemi s vlčím zavytím. Jeho zástupce, kterého prve nazval holobrádkem, sem duchapřítomně skočil. (...) Téměř v téže chvíli z ústí pistole v ruce Kateřiny Horovitzové vyšlehl nový plamen. Byl to plamínek proti mnoha dýmajícím komínům krematorií všude kolem dokola, a na rozdíl od nich také brzy ustal.“

Lustig, A. *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*. Praha: Mladá fronta 1990. ISBN 80-204-0199-7. Str. 132.

„Tak tady zůstala pouze nosítka, která sem někdo z ustupující čtyř přistrčil zvenku jako výsměch věci, a devatenáct mužů, z nichž se pan Leo Rubín stále modlil.“

Lustig, A. *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*. Praha: Mladá fronta 1990. ISBN 80-204-0199-7. Str. 133.

„Komando, zakročte!“ jakkoli se zdráhal uvést jak.

Nato z rohu u zdi, kde se kryli před možným zásahem kulí odražených od zdi, vyběhlo několik mužů ve vězeňských šatech, mezi nimi krejčí, bystře zvedli zahozené zbraně, ale neobrátili je směrem, kde stál pan Brenske, nýbrž tak, jak očekával, když křikl, proti hloučku těch devatenácti a jedné ženy.

Lustig, A. *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*. Praha: Mladá fronta 1990. ISBN 80-204-0199-7. Str. 133.

Úkol 8: Charakterizujte židovské postavy z jednotlivých ukázek – Kateřina, Leo Rubín, krejčí – a svoji charakteristiku doložte v textech:

.....

.....

.....

.....

Úkol 9: Postihněte rozdíl mezi charakterem Kateřiny a krejčího:

.....

.....

.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Řešení:

Úkol 1: er-forma

Úkol 2: spisovný jazyk, dlouhá souvětí, různé typy vedlejších vět, využita gradace

Úkol 3: popel je symbolem židovského národa, jeho utrpení za druhé světové války, krejčí hovoří o tom, že se na jejich utrpení nikdy nezapomene, že jejich bolest bude s lidstvem stále přítomna a bude se jim věčně připomínat – děti budou s touto bolestí a křivdou vyrůstat, všichni ji budou přijímat ve vzduchu jako elementární součást svého života

„Ne vítr...popel...budete opravdu už asi pryč,“ a zase to skryl kašlem, takže ani pan Brenske, ani voják, ani pan Herman Cohen nerozuměli, ale Kateřina Horovitzová – právě tak jako prve – když sečetla to, co znala už z domova a co viděla tady – v tom ledacos zaslechla.

Jeho oči opakovaly jen něco, co s jeho prací už nesouviselo, že tento popel bude nezničitelný a nesmazatelný, neshoří, protože už je sám zbytkem ohně, nezledoví, jen se promísí se sněhem a ledem, a nevyschne žárem slunce, protože už nelze vyschnout nad popel, nikdo z živých mu nebude moci nikam utéci, bude obsažen v mléku, které budou pít ještě nenarozená batolata, i v prsu, který jim jejich matky podají (...) a kdo si napříště položí dotaz, z jakých látek je vzduch, který dýchá, bude povinen vzít v potaz tento popel, bude obsažen v knihách, jež nejsou napsány, v končinách, kam ještě nev kročila lidská noha, nikdo se ho nezbaví, bude to dotěrný i laskavý popel z mrtvých, kteří zahynuli bez viny.

(...) Neslyšela krejčího, jak v duchu říkal, že rovněž plíce pana Brenskeho i hrud' pana Hermana Cohena i prsa jí samé a také plíce četaře Emericha Volgeltanze jsou plny tohoto popela, ale že ona více než oni vdechuje popel svých šesti sester a matky i otce i děda a nesmí to vědět ve slovech, jen z četby v jeho očích. Jsou, budou a zůstanou tímto popelem poznamenání.

Úkol 4: Kateřina tuší, o co se v táboře jedná, dozvídáme se, že její rodina zde zahynula

Úkol 5: individuální řešení

Úkol 6: viz

„Pan Brenske nahlédl do několika oddělení a stoupl si tak, že Kateřina Horovitzová viděla, jaký udělal smutný obličej. Neviděla však jeho ruku, kterou dal pokyn strážím, aby zakročily. Stalo se to uprostřed křiku Rappaporta-Liebena, že i tato loď je šalba a klam a že se na ni nikdy nedostanou, protože jinak by tu vlak tak dlouho nestál, a že nevěří ani tomuto vlaku. Když Rappaport-Lieben křičel, že zažil jiné Německo a že doufá, že i po jeho smrti se Německo pozvedne a očistí z tohoto smetí a že ti, co mu vládnou, jsou zločinci, víčka pana Bedřicha Brenskeho se s nechtutí přivřela, strážníci vytáhli své pistole a Rappaporta-Liebena zastřelili. Nato se rozestřelo ticho a pan

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Brenske řekl Hermanu Cohenovi nahlas, aby to všichni slyšeli: „Lituji, že se to stalo, nedal jsem k tomu ani patřičný rozkaz, viděli jste sami, že jsem ani nestačil zakročit.“

Úkol 7: Odhalil **skutečné záměry Němců**, že tedy skupina Židů nebude nikdy zachráněna, ale naopak skončí v plynových komorách, musel být odstraněn, aby se k němu ostatní nepřidali a nepostupovali společně proti Němcům, ti by je museli zabít, a nezískali by tak od nich další peníze

Úkol 8: **Kateřina** – statečná, odvážná, dokázala překonat strach a vzepřít se, i když věděla, že její čin je zcela marný

Leo Rubín – zcela pasivní, neschopen činu, slepě věří v boží vůli

Krejčí – rozhodl se spolupracovat s Němci, zrazuje vlastní národ, je vězněm Němců, a přesto se staví na jejich stranu

*„Nebyl na tento úder zdaleka připraven, oslepenýma očima plnýma slz, vzdáleně pocítil, jak **Kateřina Horovitzová vytrhla z jeho otevřeného pouzdra pistolí**. Když sem dohmátl rukama, byla už zbraň venku a **vystřelila mu do břicha**, svalil se k zemi s vlčím zavytím. Jeho zástupce, kterého prve nazval holobrádkem, sem duchapřítomně skočil. (...) Téměř v téže chvíli z ústí pistole v ruce Kateřiny Horovitzové vyšlehl nový plamen. Byl to plamínek proti mnoha dýmajícím komínům krematorií všude kolem dokola, a na rozdíl od nich také brzy ustal.“*

*„Tak tady zůstala pouze nosítka, která sem někdo z ustupující čety přistrčil zvenku jako výsměch věci, a devatenáct mužů, z nichž se **pan Leo Rubín stále modlil**.“*

„Komando, zakročte!“ jakkoli se zdráhal uvést jak.

*Nato z rohu u zdi, kde se kryli před možným zásahem kulí odražených od zdi, vyběhlo několik mužů **ve věžeňských šatech, mezi nimi krejčí, bystře zvedli zahozené zbraně**, ale neobrátili je směrem, kde stál pan Brenske, nýbrž tak, jak očekával, když křikl, **proti hloučku těch devatenácti a jedné ženy**.*

Úkol 9: Kateřina bojuje proti nepřátelům, krejčí jde s nimi

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Použité zdroje:

Dokoupil, B. *Lustig, Arnošt: Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*. (Cit. 01-03-2013)

Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1500>

Haman, A., Košnarová, V. *Arnošt Lustig*. (Cit. 01-03-2013) Dostupné z:

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=507&hl=arno%C5%A1t+lustig+>

Lustig, A. *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*. Praha: Mladá fronta 1990. ISBN 80-204-0199-7.

Prokop, V. *Přehled české literatury 20. století*. Sokolov: O.K.-Soft 2003. Neprošlo redakčními úpravami.

Obrázky:

Autor: [Arnost Lustig a Marketa Malisova -1.jpg](#): [Jiří Nedorost](#), licence CC, (cit. 1-3-2013)

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Arnost_Lustig_a_Marketa_Malisova_-_1_cropped.jpg

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv využití podléhá autorskému právu. Dílo smí být dále šířeno pod licencí CC BY-SA (www.creativecommons.cz).